

Çokdilli Çocukların Konuşma Gelişimi

TÜRKÇE

Çokdilli Çocukların Konuşma Gelişimi

Sunum: Hatun Zengin-Bolatkale, Ph.D., CCC-SLP

Türkçe Yazarlar

- **Hatun ZENGİN-BOLATKALE** California State Üniversitesi, Fresno, ABD
hatun@csufresno.edu
- **Özlem ÜNAL-LOGACEV**, İstanbul Medipol Üniversitesi, İstanbul, Türkiye
ozlemlogacev@gmail.com
- **Seyhun TOPBAŞ**, İstanbul Medipol Üniversitesi, İstanbul, Türkiye
sstopbas@medipol.edu.tr

Kaynak: Zengin-Bolat kale, Ünal-Logacev, & Topbaş (2025). Turkish speech development. In S. McLeod (Ed.). *The Oxford handbook of speech development in languages of the world*. Oxford University Press.

Türkçe

- **Yaygın olarak konuşulduğu yerler**
 - Türkiye Cumhuriyeti, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC)
 - Diaspora tarafından: Balkanlar, Ortadoğu, ve Batı Avrupa
- **Lehçe ve Ağızlar**
 - Türkiye Türkçe'sine ait 3 büyük ağız grubu (Karahan, 1996):
 - Kuzeydoğu Karadeniz Grubu
 - Doğu Grubu
 - Batı Grubu
- **Yazı**
 - Soldan sağa: Latin alfabesi (Roma alfabesi)
 - Örnek: *Kız küçük bir kalemle yazıyor.*

Türkçe haritası

- Official / major language
- Diasporic language

The authors acknowledge assistance provided by the Spatial Data Analysis Network (SPAN) at Charles Sturt University, and in particular Craig Poynter, for his work creating this map. Figures/maps/imagery created using ESRI ArcGIS Pro 3.1 software and data contained within ESRI's Living Atlas.

Türkçe Ses birimleri

- **Ünsüzler (21):** /p, b, t, d, k, g, m, n, f, v, s, z, ʃ, ʒ, h, r, j, l, tʃ, dʒ, ɣ/ ve üç alofonlar: /k/ - [c], /g/ - [ɟ], /l/ - [ɭ]
- **Ünsüz öbekleri (az):** Ödünç kelimeler dışında Türkçe'de hece başı ünsüz kümeleri bulunmaz. Hece sonlarında ise küme biçimleri:
 - Ünsüz1= tınlayıcı [sonorant] + Ünsüz2= engelleyici [obstruent] (örn., *Türk* /tyrc/ 'Turkish')
 - Ünsüz1= sürtüşmeli + Ünsüz2= durak (örn., *aşk* /aʃk/ 'love')
- **Ünlüler (8):** /i, y, ε, œ, ω, o, u, a/ (veya /ʌ/).
- **Tonlar (0):** Yok
- **Fonotaktik Kısıtlamalar:** Kanonik hece yapısı: Ünsüz (Z) +Ünlü (Ü) ZÜ; ve (Z)Ü(Z)(Z) şeklindedir
 - sözcük-başı ve sözcük-sonu ünsüzler vardır
 - sözcük-başı ve sözcük-sonu ünlüler vardır
 - ünlü öbeklerine izin verilmez; bu kurala istisnalar ödünç kelimelerdir (örn., *saat* /sa:t/ 'hour/clock')
 - Türkçe kökenli kelimeler ünlü uyumuna tabiidir
- **Prozodi:** Türkçe hece-zamanlı bir dildir, ve vurgulu olup olmamasına bakılmaksızın hecelerin hemen hemen eşit uzunlukta üretildiği bir dildir (Kornfilt, 1997; Topbaş & Yavaş, 2006).

Türkçe Edinim Yaşı

■ Ünsüzler

- Edinim sırası: patlamalılar> genizsiller> patlamalı-sürtünmeliler> kayıcı/akıcılar> sürtünmeliler> tek vuruşlu (flap) (Topbaş, 2006a; Ege, 2010).
- Tipik gelişim gösteren çocukların yüzde 90'ı hemen hemen tüm sesleri 3;6 yaşına kadar hece-başı ve hece-sonu pozisyonlarda üretebilir (Topbaş, 2006a).

■ Ünsüz öbekleri

- Topbaş (2004/2005); Topbaş & Kopkallı-Yavuz (2008):
- Sözcük sonu /-ntʃ, -nk/ 3;0-3;6 yaşları arası
- Sözcük sonu /-ft, -st, -lp, -lk/ 3;6-4;0 yaşları arası
- Sözcük sonu /-rt, -rk/ 4;6-5;0 yaşları arası

■ Ünlüler

- Ünlülerin edinim yaşını inceleyen çalışma bulunmamaktadır.
- Çocuklar ünlüleri erken yaşta edinmekte ve çok az ünlü hatası yapmaktadır (Aksu-Koc & Slobin, 1985)

■ Tonlar

- Yok.

Türkçe Konuşma Gelişimi

■ Doğru ünsüz üretim yüzdesi

- Tipik gelişim gösteren tekdilli çocukların yüzde 90'ında 2;0 yaşına kadar %42.8, 3;0 yaşına kadar %71.42, 4;0 yaşına kadar %94.85, 4;0 yaşından sonra >%97 (Topbaş & Yavaş, 2006).

■ Anlaşılabilirlik

- Konuşma sesi bozukluğu bulunan 22 çocukta uyarılabilirlik terapisi öncesinde Bağlam içi anlaşılabilirlik ölçeği (BAÖ; ICS*) medyan değeri 27 (35 puan üzerinden) olarak ölçülürken, terapi sonrasında 28.5 olarak ölçülmüştür (Özcebe et al., 2021).
- Konuşma sesi bozukluğu bulunan 26 çocukta, Bağlam içi anlaşılabilirlik ölçeği (BAÖ; ICS*) ve doğru ünsüz üretim yüzdesi (DZY; PCC) arasında anlamlı pozitif korelasyon bulunmuştur, ve BAÖ değerleri ve DZY gruplarındaki çocukların BAÖ değerleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur (Şanlı & Evci, 2022).

■ Yaygın sesbilgisel işlemler

- Yapısal indirgemeler: tekrarlama, hece düşmesi, ünsüz düşmesi, hece-sonu ünsüz düşmesi, ses aktarımı
- Sistemsel indirgemeler: akıcıların kayması, önleştirme, duraklaştırma, ötümlendirme, hece-sonu ötümsüzleştirme

*ICS, Intelligibility in Context Scale (McLeod et al., 2012)

Türkçe Konuşma Sesi Bozukluğu Bulunan Çocuklar

■ Kullanılan terimler

- *Konuşma sesi bozukluğu, sesbilgisel/ fonolojik bozukluk, artikülasyon bozukluğu, çocukluk çağı konuşma apraksisi, dizartri*

■ Çalışmaların odaklandığı konular

- Prevalans, gelişim, değerlendirme, ve müdahaleler,
- Sesbilgisel/ fonolojik bozukluklar, çocukluk çağı konuşma apraksisi, dudak damak yarıklığı (DDY), işitme kaybı

■ Çalışmalar (örnekler)

- KSB'li ve tipik gelişim gösteren çocukların dil ve bilişsel becerilerinin kıyaslanması (Ateş ve Günhan, 2020)
- Çocukluk çağı konuşma apraksisi bulunan çocukların sesbilgisel bozukluklar ve tipik konuşma gelişimine kıyasla ayırt edici tanısı (Polat and Ünal-Logacev, 2021)

Türkçe Konuşma Testleri

- **Türkçe Sesletim-Sesbilgisi Testi-SST** (Topbaş, 2005)
- **Ankara Artikülasyon Testi-AAT** (Ege, Acarlar, Turan, 2005)
- **Türkçe Fonolojik Farkındalık Testi- TFF** (Kazanoğlu, D., & Ünal Logacev, 2020)
- **Türkçe Anlamsız Sözcük Tekrar Testi** (Topbaş, Kaçar-Kütükçü, & Kopkallı-Yavuz, 2014)
- **Litmus Cümle Tekrar Testi** (Kaçar-Kütükçü & Topbaş, 2020)
- **Erken Okuryazarlık Testi-EROT** (Kargın, Ergül, Büyüköztürk, & Güldenoğlu, 2015)
- **Nazometrik Değerlendirme Aracı (NADA)** (Ünal & Topbaş, 2012)
- **Bağlam içi anlaşılabilirlik ölçeği: Türkçe** [Intelligibility in Context Scale: Turkish Translation] (McLeod, Harrison, & McCormack (2012). S. Topbaş, Trans.)

Türkçe

Konuşma müdahaleleri

- **Türkiye’de KSB’lilere yönelik geliştirilmiş, özgün bir müdahale program bulunmamakla birlikte yaygın olarak kullanılan müdahale programları:**
 - Geleneksel artikülasyon terapisi (Dural, 2018)
 - İşitsel ayırdetme, tek ayrımlı sözcük çiftleri, maksimal karşıtlık yaklaşımı (Biçer et al., 2018)
 - Çoklu karşıtlık (Topbaş & Ünal, 2010; Uz Hasırcı & Ünal-Logacev, 2021)
 - Çekirdek kelime, ve Uyarılabilirlik müdahalesi (Özcebe et al., 2021)
 - Hızlı Hece Geçişi Terapisi/Rapid Syllable Transition Training (ReST) veya Ses çıkarma fonksiyonu olan ağız ve çevre kasların yeniden yapılandırma için uyarılması/Prompts for Restructuring Oral Muscular Phonetic Targets (PROMPT)

Kaynakça

Kitap bölümü

- Zengin-Bolatkale, Ünal-Logacev, & Topbaş (2025). Turkish speech development. In S. McLeod (Ed.). *The Oxford handbook of speech development in languages of the world*. Oxford University Press.

Sunum

- Zengin-Bolatkale, Ünal-Logacev, & Topbaş (2023). *Turkish: Multilingual children's speech development*. Charles Sturt University, Australia.
<https://www.csu.edu.au/research/multilingual-speech/languages>

- Sharynne McLeod and Helen L. Blake, Charles Sturt University, Australia